

به نام خدا

درس هوش مصنوعی و سیستم‌های خبره

تمرین عملی اول

مدرس درس:
جناب آقای دکتر محمدی

طراح:
سید محمد علی فخاری

مهلت ارسال: ۱۴۰۲/۷/۲۶

مقدمه

در این تمرین قرار است با استفاده از الگوریتم‌های تدریس شده در بحث جستجو آگاهانه و ناآگاهانه، بازی مشهور water-sort را حل کنید. این بازی که در بیشتر گوشی‌های هوشمند در دسترس است در دسته بندی بازی‌های پازلی قرار دارد. در صورتی که تا به حال این بازی را تجربه نکردید می‌توانید از این **لینک** بازی را انجام دهید.

در این بازی شما چندین شیشه شفاف دارید که در هر لوله رنگ‌های مختلفی از آب وجود دارد. هدف این است که تمام آب‌ها را به صورت مرتب و مشابه در یکی از لوله‌ها تخلیه کنید به صورتی که در پایان همانند تصویر زیر، تمام آب‌های یک رنگ در یک لوله قرار بگیرند.

قوانین این بازی به شرح زیر است:

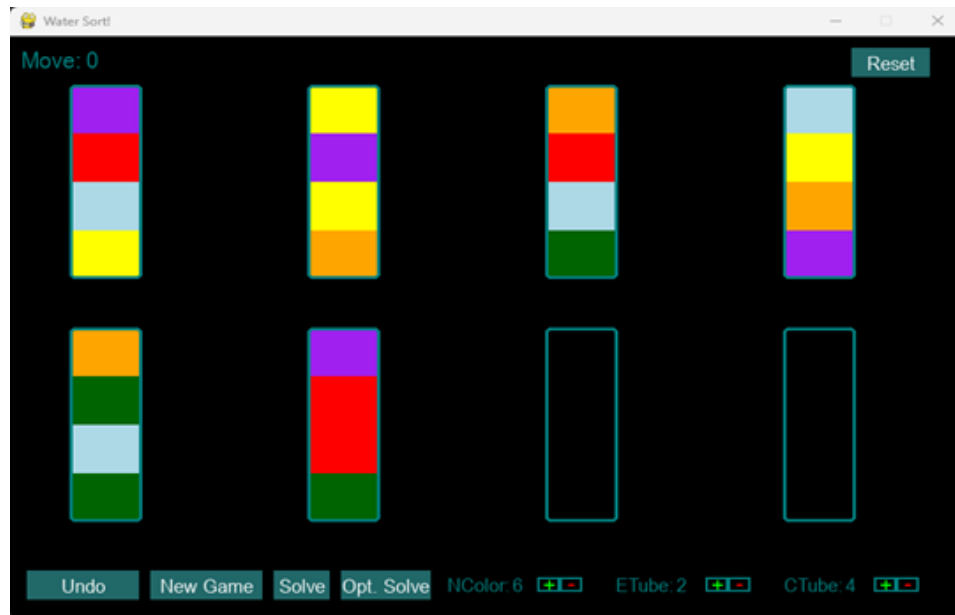
- به خاطر داشته باشید که هر لوله می‌تواند تنها تعداد محدودی از آب‌ها را در خود جای دهد و هیچ‌گاه نمی‌توانید تعدادی بیشتر از ظرفیت مشخص شده که برای تمامی شیشه‌ها یکسان است، آب بریزید.

- در این بازی شما تنها مجاز هستید که آب‌های رنگی را از شیشه مبدا به شیشه مقصد منتقل کنید که برای اینکار دو شرط زیر باید همزمان برقرار باشند:

- بالایی‌ترین آب موجود در شیشه مبدا با بالاترین آب شیشه مقصد، هم‌رنگ باشد.
- در شیشه مقصد به اندازه کافی، فضای خالی برای جا دادن آب شیشه مبدا داشته باشیم.

۱ آماده سازی محیط تمرین

برای اینکه بتوانید در زمان حل تمرین، شهود بیشتری نسبت به بازی داشته باشید محیط گرافیکی ساده ای به زبان پایتون نوشته شده است که پیاده سازی آن در فایل game.py موجود است.

همانطور که در تصویر بالا مشاهده می‌کنید، این بازی از تعدادی شیشه پر و خالی که هرکدام ظرفیت مشخصی دارند تشکیل شده است (ظرفیت برای همه شیشه ها مقداری یکسان است). ظرفیت هر شیشه، تعداد شیشه‌های خالی و همچنین تعداد رنگ‌های مورد استفاده را می‌توانید از قسمت پایین محیط گرافیکی با استفاده از علامت‌های '+، -' تغییر دهید. با زدن دکمه New Game بازی جدیدی مطابق با مقادیر مشخص شده ایجاد می‌شود. با پیاده سازی توابع مربوط به حل بازی که در ادامه به آنها اشاره خواهیم کرد، می‌توانید از دکمه‌های Solve، Opt. Solve استفاده کنید.

در فایل game.py کامنت‌هایی نوشته شده است که توصیه می‌شود با خواندن آنها دید بهتری نسبت به روند بازی داشته باشید.

توجه: امکان تغییر در فایل game.py وجود ندارد.

۲ مراحل پیاده سازی

برای اینکه بتوان بازی را با استفاده از دکمه‌های گفته شده حل نمود باید توابع نوشته شده در فایل ai_solution.py را کامل کنید (امکان اضافه کردن تابع و یا متغیرهای مورد نیاز به این فایل را دارید). در تابع solve با گرفتن وضعیت فعلی بازی، شما الگوریتم پایه ای را که در ادامه توضیح

داده می‌شود، پیاده می‌کنید. پس از پیاده سازی تابع اول با استفاده از توابع جستجوی تدریس شده در کلاس و پیاده سازی توابع heuristic مناسب برای این بازی، تابع بعدی به نام `optimal_solve` را تکمیل کنید که باید نسبت به تابع اول از لحاظ تعداد حرکت مورد نیاز برای حل بازی، عملکرد بهتری داشته باشد:

● پیاده سازی تابع `solve`:

۱. در ابتدا برای اینکه بتوانید بازی را اجرا کنید باید کتابخانه `pygame` را بر روی نسخه پایتون سیستم تان نصب کنید.

۲. ورودی تابع `solve` وضعیت بازی در هر مرحله را نشان می‌دهد. این وضعیت به صورت آرایه ای دو بعدی بوده که هر عضو آن شماره رنگ‌های موجود در هر شیشه را نشان می‌دهد. به عنوان مثال در زیر یک نمونه از مقدار ممکن متغیر گفته شده است که در آن شش شیشه داریم؛ دو تا از آنها خالی و چهار شیشه هرکدام حاوی سه رنگ هستند:

`[[2, 0, 1], [2, 3, 1], [2, 3, 0], [0, 1, 3], [], []]`

۳. با استفاده از تابع `check_victory` بررسی می‌کنیم که آیا بازی به پایان رسیده است یا نه. در صورتی که تمام رنگ‌ها مرتب شده باشند، مقدار متغیر `solution_found` را برابر با `True` قرار داده و `return` می‌کنیم.

۴. در صورتی که بازی به پایان نرسیده باشد، بر روی ورودی تابع پیمایش کرده و دو شیشه ای که امکان جابجایی رنگ میان آنها وجود دارد را انتخاب می‌کنیم. توجه داشته باشید که شیشه مبدا خالی نباشد و شیشه مقصد فضای کافی برای مقدار آب شیشه مبدا داشته باشد.

راهنمایی: برای اینکه تابع پیاده سازی عملکرد بهتری داشته باشد و از مشاهده استیت‌های تکراری جلوگیری شود، در صورتی که در شیشه مبدا بیش از یک واحد از آب‌های با رنگ یکسان روی هم قرار داشتند، همه را با هم در نظر گرفته و تنها بالایی ترین رنگ را انتخاب نکنید.

۵. پس از جابجایی آب‌ها میان دو شیشه مبدا و مقصد، به استیت جدیدی می‌رسیم و در صورتی که در متغیر `self.visited_tubes` این استیت را نداشته باشیم به عنوان یک حرکت به متغیر `self.moves` اضافه می‌کنیم و علاوه بر این به عنوان یک وضعیت مشاهده شده به لیست `self.visited_tubes` اضافه می‌کنیم.

۶. پس از اضافه کردن استیت جدید به متغیر `self.visited_tubes` و متغیر `self.moves`، تابع `solve` را با پاس دادن استیت جدید به صورت بازگشتی صدا می‌زنیم. توجه داشته باشید زمانی که دیگر از استیت به دست آمده نتوانیم حرکتی انجام دهیم، باید به صورت `backtracking`، حرکت‌های اضافه شده به متغیر `self.moves` را حذف کنیم. همچنین یکی از حالاتی که ممکن است دیگر حرکتی انجام نشود زمانی است به تمام آب‌ها به صورت مرتب در شیشه‌ها قرار گرفته اند و نیاز به حرکت دیگر نیست؛ که در این حالت از تابع، `return` می‌کنیم.

همانطور که متوجه شده اید مراحل گفته شده پیاده سازی الگوریتم اول عمق (DFS) برای حل این بازی بود. در ادامه می‌خواهیم به کمک تابع اول سطح (BFS) و استفاده از تابع heuristic مناسب، عملکرد الگوریتم پیاده سازی شده در بالا را از لحاظ تعداد حرکت‌های مورد نیاز، بهبود دهیم؛ کاری که در الگوریتم A^* آن را انجام می‌دهیم. بنابراین در این قسمت به پیاده سازی تابع A^* برای حل بازی پرداخته و از شما انتظار می‌رود که با پیشنهاد توابع هیوریستیک مناسب عملکرد الگوریتم در قسمت قبل را بهبود بخشیده و با تعداد حرکت کمتری بتوان بازی را حل نمود.

● پیاده سازی تابع `optimal_solve`:

۱. در ابتدا برای ذخیره سازی استیت‌ها و حرکت‌های انجام شده و همچنین مقدار تابع $f = g + h$ نیاز به ایجاد یک صف اولویت یا priority queue داریم. مقدار تابع h برابر با مقدار تقریبی فاصله استیت فعلی با استیت نهایی بازی است و تابع g نشان دهنده فاصله استیت فعلی از استیت ابتدایی بازی است. علاوه بر این برای نگهداری مقادیر توابع h و g برای استیت‌های مختلف، نیاز به دو داده ساختار دیکشنری داریم.
۲. استیت ابتدایی بازی را درون صف ساخته شده ریخته و مقدار تابع g معادل با این استیت را برابر با صفر قرار می‌دهیم. مقدار h را با استفاده از تابع heuristic مناسب که باید پیاده سازی آن را انجام دهید، به دست می‌آید.
۳. در ادامه با استفاده از حلقه while تا زمانی که صف خالی نشده است، مراحل زیر را انجام می‌دهیم:
 - (آ) در ابتدای حلقه، استیت و حرکت‌های انجام شده از صف را خارج کرده و درون متغیرهایی ذخیره می‌کنیم.
 - (ب) در صورتی که بازی به پایان رسیده باشد، مقدار متغیر `self.solution_found` را برابر با True قرار داده و حرکت‌های ذخیره شده در صف را درون متغیر `self.moves` می‌ریزیم.
 - (ج) در صورتی که بازی ادامه داشته باشد همانند قسمت قبل، بر روی شیشه‌های موجود پیمایش کرده و دو شیشه با شروط گفته شده برای جابجایی آب میان آنها را، انتخاب می‌کنیم.
 - (د) پس از انتخاب دو شیشه و جابجایی آب میان آنها به استیت جدیدی رسیده و مقدار تابع g را برای آن، یک واحد اضافه می‌کنیم. با صدا زدن تابع heuristic برای استیت به دست آمده، مقدار تابع h را هم محاسبه می‌کنیم.
 - (ه) پس از محاسبه مقدار توابع heuristic و g ، مقدار تابع f متناظر با این استیت را محاسبه می‌کنیم.
 - (و) در نهایت استیت به دست آمده به همراه مقدار تابع f و آرایه‌ای که در آن حرکت‌های بین شیشه‌ها ذخیره شده است را به صف اضافه می‌کنیم.

قوانین:

۱. نمره شما بر اساس گزارش راه طی شده برای حل مسئله و پاسخ صحیح خواهد بود لذا از هرگونه اجتناب در گزارش پرهیز و به موارد خواسته شده به صورت کامل پاسخ دهید.
۲. برای تمرین از شما ارائه شفاهی گرفته خواهد شد بنابراین تسلط لازم را بر کدی که پیاده می کنید داشته باشید.
۳. در صورت مشاهده شباهت غیرعادی بین پیاده سازی ها نمره طرفین طبق قوانین درس محاسبه خواهد شد.
۴. برای تحویل تمرین یک فایل zip شامل گزارش حل سوالات و کدهای نوشته شده، با نام [HW1_SID_NAME] در سامانه LMS بارگذاری کنید.